అనపోతు

శ్రీ వి. డి. ప్రసాదరావు

[గంగమ్మ-అనపోతు తల్లి, వితంతువు. అనపోతు—20 ఏళ్ల మొద్దబ్బాయి.]

[అనపోతుగుఱ్ఱు వినపడుతుంది]

గం : ఒరేయ్, అనపోతూ, అబ్బాయ్, ఒరేయ్ నిద్ర లేవరా. బారెడు ప్రొద్దెక్కింది. ఇంకా ఏం నిద్దరా, ఒరేయ్. (తల్లి నిద్ర లేపుతుంది.)

అన (గుఱ్ఱు కొడుతూ) ఆ, హుూ హూ, ఊఁ, (అంటూ గుఱ్ఱుకొడుతూ అటూ ఇటూ దొర్లినట్లు మూల్గుతాడు)

గం : ఒరేయ్. లేవరా, ఒరేయ్. (కోడిపుంజు రెక్కలు తపతప లాడిస్తూ కొక్కొరోకో, కొక్కొక్కొ అంటూ, అవిం కాళ్ల పడుతుంది. గంగమ్మ దాన్ని తప్పించుకొంటూ గంతులేస్తూ) ఛీ. ఛీ పాడుకోళ్లు. మైలకొంపచేస్తున్నావు కాదురా. నిద్రలోకూడా ఓటిని మంచంకోడికి కట్టుకోవాలీ?

అటు వద్దామంటే అవైపు గుఱ్ఱుమంటూ ఆ పొట్టేలు, ఇటు పాడుకోడీ దాపరించాయి. (కొక్కొరోకో అని గట్టిగా కోడి కూస్తుంది!)

అబ్బ పాడుకూత చెవులు గింగురెత్తేయ్; దీని మొహానికి యిప్పుడే తెల్లారినట్లుంది. దీని తాడు తెంచితేనే గాని పీడ విరగడకాదు. దీన్ని నే నెల్లా ముట్టుకుచచ్చేది. ఒరేయ్, ఓ బండకుంకా, లేవరా.

అన : ఆ. ఊఁ. (అంటూ ఆవలింతగా గోండ్రిస్తూనే) అబ్బో అబ్బో, అమ్మోయ్, ఈ రెక్క లాగకే. నెప్పితో లాగుకుపోతోందే అమ్మా. (అని మళ్లీ పడుకొని గుఱ్ఱు కొట్టాడు.)

గం : నన్ను చంపుకుతినక లేవరా నాయనా.

అన ఉస్, అబ్బా, అమ్మా. (అంటూ గట్టిగా ఆవలిస్తూ - కాళ్లు చేతులు మెటికలు పటపటమని విరుచుకొంటూ లేచి కూర్చుంటాడు. కోడి మళ్లీ కొక్కొరోకో అంటుంది. గంగమ్మకాళ్లలోకి ఎగురుతుంది.)

గం : ఛీ. దీని దుంప తెగా, నా ఆచారమంతా నట్టేట కలిపి పారేస్తుందికదరా. ఈ తాడు విప్పి తోలేస్తాను, దీన్ని.

అన : (ఆదుర్దా) అమ్మోవ్, అమ్మోవ్, నా కోడిని వదలకేవ్. (కోడిపుంజును ఒళ్లోకి తీసుకొని) నా పుంజు కదే, నా కోడిపుంజు కదే, నా రత్నంపుంజు కదే. మా అమ్మే. మా బాబే. అమ్మమ్మ నిన్ను తిట్టిందిరా నాయనా?

గం : వెధవ సంతానంలాగే ఉంది. దానికి నేను అమ్మమ్మని అడివమ్మనీని. నీ వరసలు పాడుగాను. ముందు దానిని వదిలి లేచి మొహం ఏడవరా. అబ్బబ్బబ్బ. (కోడిపుంజు క్లక్ క్లక్ క్లక్ అంటూంటుంది.)

అన: బువ్వ తినలేదురా నాన్నా. అమ్మోయ్, వీడికి ఒక తవుడుముద్ద తెచ్చిపెట్టవే.

గం : ఛీ. ఛీ. మడికట్టుకోపోతో ఇప్పుడీ మైలపనులన్నీ నన్ను పెట్టుకోమంటావురా? ముందు లే.

అన : (మారాం చేస్తూ ఊఁ. నేను లేవను నా పుంజుకు తౌడుముద్దలు పెట్టితేనేగాని నేను లేవను. ఊఁ. ఊఁ.

గం: ఎక్కడి చావొచ్చిందిరా! అల్లాగే తగలేసి స్నానం ఏడుస్తాలే. ముందు లే. పాచి అన్నా తెమలకుండా ఇదెక్కడి సంత.

(అనపోతుస్నేహితులు నరసింహమూ, నారాయడూ, బాలిరెడ్డీ దూరంనుంచే కేకవేస్తారు.)

బాలి · ఒరేయ్ దున్నపోతూ, బొంగరాల పందెం కింకా రావేరా. ఒరేయ్ పిరికిపోతూ, పిరికిపోతూ, గొర్రెపొట్టేలు ఏమైందిరా?

గం : ఎవర్రా, నోరు సరిగ్గా తిరగదూ? పాడు పిలుపుల్లో మీరూను. గడుగ్గాయలు. చదువూ లేదు, సంధ్యా లేదు. బొంగరాలూ, గొర్రెపొట్టేళ్లూ పెట్టుకు ఊరేగటానికి అప్పుడే తెల్లవారిందే, చద్దికూడైనా ఏడవకుండా.

పిల్లలు · (ముగ్గురూ) ఓరి, గంగమ్మ లేచేఉందిరోయ్. (అనుకొంటూ ఉహుహు అనుకొంటూ ముసిముసినవ్వు నవ్వుకొంటూంటారు.)

నారా : (నవ్వుతూ) అదికాదు గంగమ్మ బామ్మా అనపోతు ఇంకా లేవలే?

అన : ఒరే నారిగా, నా బొంగరం నిన్న ఎక్కడ పారేశావురా?

గం ముందు పాచిమొహం కడుక్కొని చద్దికూడు ఏడిస్తేనోయ్. బొంగరాలూ, గింగరాలూనూ. ఒరేయ్ బాలిగాడ్డి, నారిగా, మీరు కూడా ఏడ్చారా?

బాలి. లేదు గంగంబామ్మా, మాకూడా ఇక్కడే పెడ్తావ్? జొన్నగాని, బామ్మా, అవకాయ పెరుగేసి నీ చేత్తో పెడితే తినాలని ఉంది.

నారా జొన్నను. గంగం బామ్మోయ్, మాకూడా పెట్టవ్, పెట్టవ్! (అంటూ గంగమ్మచేతులు పట్టుకొని గంతులేస్తాడు.)

గం ఛా. ఏమిటా గంతులు అబ్బ చెయ్యి వదల్రా వెట్టానులే. మైల పడేస్తివి. ఇప్పుడెల్లా చచ్చేది.

నార (నవ్వుతో) నేను నీళ్లు తోడిపోస్తాను గాని, తానమాడుదుగాని, పదా.

గంగ · ఏడిశావ్. వెధవ.. .. ఉద్ధరింపొచ్చువ్వావు. ఒరేయ్ అనపోతూ, త్వరగా లేచి స్నానం ఏడు. ఉండండిరా, అందరికీ ఒకసారి కూడు పడేస్తానుండండి. ఎక్కడి సంతపోగయార్రా (అవతలకి పోతుంది).

నార. ఒరేయ్ పోతూ. మీ అమ్మ వచ్చే లోపలే త్వరగా బయల్దేరరా. మళ్లీ వచ్చిందంటే చీపురుకట్ట పుచ్చుకొని అందర్నీ బజాయిస్తుంది.

అన : ఒరేయ్, పోదాం పదండి. మా అమ్మ వస్తే నన్ను మళ్లీ కదలనీయదు.

బాలి నాకు గంగమ్మ పెరుగన్నం పెడ్తే తినాలని ఉందిరా.

నర ఏడిశారు ముందు పదండోయ్. (గంగమ్మ తడిబట్టతో గోవిందనామాలు చదువుతో వస్తోంది.)

నారా : గంగమ్మోయ్, నీ కోపాట నేర్పుతా వింటావా?

పున్నమ వెన్నెల కాసెగా
పొన్నపై కోయిల కూసెగా.

గంగ · బాగుందిరా నీపాట కాస్తమా అనపోతుకు కూడా నేర్పమూ, వాడికీ కాస్త కవిత్వం వస్తుంది.

నారా · కాదు గంగమ్మోయ్. తర్వాతపాట విన్నావా?(అని చెయ్యి పట్టుకొని మొహంమీద మొహం బెట్టి)

అంగట్లో సుగ్గిళ్లు పాసెగా
గంగమ్మ నీముండ మోసెగా

గంగ : అరి కుంకా! మళ్లీ మైల పడేశావేమిరా.

(ముగ్గురూ పకాపకా నవ్వుతారు. అనపోతు కూడా నవ్వుతాడు).

గంగ. (కోపంతో చేద క్రింద పడేసి) అరి మీ మొహం ఈడ్వా. ఉండండి, చీపురు తెస్తేగాని మీ రోగం కుదరదు.

బాలి: పిల్లీ వచ్చే దండాకోర్! పరుగెత్తండ్రా. నారిగా, పొట్టేలును లాక్కు పదా. నేను పుంజు తెస్తున్నా.

అన పరిగెత్తండ్రా పదండి.

నారి, నర · ఎక్కడి దొంగ లక్కడే గప్ చిప్! (పరుగెత్తుతూ పోతారు.)

గం. ఏడీ ఒక్కడూ లేడే. ఒరేయ్, అనపోతూ, బాలిరెడ్డీ, (చీపురు క్రింద పడేసి) కొట్టను లే రండిరా. తిళ్లు తిని పొండిరా. ఒరేయ్ నారిగా, నాయనా రండిరా.

౨

[సబ్బాయి, ఇంటి ముందర నించుని అనపోతు.]

అన (దీర్ఘాలుగా కేకలేస్తూ) బాలచంద్ర మహారాజులుంగారూ. ఓ బాలచంద్రయ నాయుడుగారూ, ఒరేయ్ బాలుడూ.

(సబ్బాయి మేడమీద తలుపులు తెరచుకొంటూ పైనుండి కుతుకంతోనే కోపం నటిస్తూ—)

సబ్బాయి: ఉస్! ఏమిటా గోడవా? ఏమిటి అనపోతూ, సంసారులింటికొచ్చి పొద్దున్నే ఈ గావు కేకలేంటి దున్నపోతులాగా. బాలు డేమిటి? ఇక్కడ బాలు డెవరూ లేరు బాలచంద్ర నాయుడుగారిక్కడెందుకుంటారు? వాళ్లింటికి వెళ్లి, కేకలెయ్యి. పొద్దున్నే సంసారులింటి ముందు ఏమిటీ కేకలు?

(తక్కిన ముగ్గురు స్నేహితులు విరగబడి నవ్వుతూ)

సంసారుల యిల్లు టరోయ్. సబ్బాయి సంసారి అయిందెటరోయ్. ఆహాహా!

అన. ఒరేయ్. ఒరేయ్, అల్లరి చెయ్యకండ్రా. బాలుడు వింటే కోప మొస్తుంది. మంచిదానివిగాని సబ్బాయ్, బొంగరాల పందెముంది; బాలుణ్ణి త్వరగా పంపేయమ్మ.

సబ్బా. ఆ ఆడే లేడు అక్కడే ఉంటే, నేనూ చూస్తా.

అన ఓసి నాకు ఆశే రాదనుకొన్నావా? ఇదుగో చూడు. అరే, బొంగరంతాడు మర్చిపోయొచ్చాను.

బాలి. సబ్బాయ్, నీ పరికిణీ బందు ఒకటి పారేయ్ బొంగరం జాలిత డుగాను.

సబ్బా (నవ్వుతూ) గూబలు వాయిస్తా బాలిగా. పరికిణీ బొందులతో ఆడుతారట్ట ఆట.

అన : ఛీ. ఛీ. పరికిణీ బొందు ఎందుకురా! ఇదుగో నా జందెం ఉందిగా. (పుటుక్కున జందెం తెంపుతాడు.)

సబ్బా : (విరగబడి నవ్వుతూ) అయ్యో, అయ్యో! నీ బ్రాహ్మణ్యం కాలిపోనూ! అదేం పనయ్యా బ్రాహ్మడా? (నవ్వుతూంటుంది.)

అన : ఆ. నీవు గోక్కొనేందుకేగా. ఇప్పుడు దురదట్టం లేదులే. మా అమ్మ చీపురు తెస్తే పెట్టుంది. అన్నట్టు మా అమ్మ వస్తోందేమో రోయ్ త్వరగా పదండి. బాలుడూ!

బాలచంద్రుడు · (లోపల్నించి బయటికి వస్తూ) అనపోతూ, ఏమిటయ్యా గోల చేస్తున్నావ్?

సబ్బా : (నెమ్మదిగా బాలచంద్రుడితో) ఏమిటి అల్లా బైటికి వచ్చేశారు. నేను వాళ్లతో మీ రిక్కడ లేరంటూంటే. (గట్టిగా ఆశ్చర్యం నటిస్తూ) ఇదేమిటి. బాలచంద్రుడునాయుడుగారిల్లా ఎప్పుడొచ్చారు? చూడనే లేదే. ఎంత గొప్పవారైనా ఏమిటి ఇల్లా విరగబడటం.

బాలు: (నవ్వుతూ సబ్బాయిబుగ్గని చిటికేసి, నోరు మూస్తూ నెమ్మదిగా)ఓస్ ఏం పరవా లేదు లేవోయ్. అనపోతూ పైకి రండిరా.

సబ్బా : (గారాబంగా గునుస్తూ) ఊఁ. అల్లరి చాలు. ఇక్కడికూడా ఎందుకు వాళ్లు, పొద్దున్నే! పంపించేయండి వాళ్లందర్నీ—

అన · బాలుడూ, త్వరగా రావోయ్, పందెంవేళ మించిపోతోంది. సబ్బాయ్ నీకు పుణ్యం ఉంటుందిగాని త్వరగా బాలుణ్ణి పంపిద్దూ.

సబ్బా: బాగుంది సరసం? ఆయ నెవరో, మీ రెవరో నాకేం తెలుసూ. పొద్దున్నే తిలో దోవనూ వచ్చి ఇక్కడ అల్లరిమొదలెట్టారు. (నెమ్మదిగా) వెళ్లకండి, ఉండండి.

బాలు : (నెమ్మదిగా) మళ్లీ ఇప్పుడే వచ్చేస్తానోయ్. (గట్టిగా) వస్తూన్నా పదండ్రా, బతిమీద కల్లీ ఆడుకొందాం.

సబ్బా:(చిఱుకోపంతో) ఇప్పుడెళ్లారంటే ఇంక మీ మొహం చూచేదిలేదు. (గిరుక్కున వెనక్కు మెట్లెలు చప్పుడుచేస్తూ అంగ లేస్తుంది)

బాలు : (బెల్లింపుగా) ఇప్పుడే వచ్చేస్తాగాదోయ్. ఒరేయ్. బాలి క్రిందికి ఉరుకుతున్నా పట్టుకోండ్రా.

సబ్బా అయ్యో, అదేం అఘాయిత్యం.

అన : అమ్మో, ఉరక్కు, బాలుడోయ్, నామీదపడితే చస్తాను. (అని తప్పుకొంటాడు తక్కినవాళ్లు)

బాలు : కాయండి కాయండి. (దూకును)

ఓరి పిరికిపోతూ అనపోతూ! కాయలేవేం? (అని నవ్వుతూ బాలుడు దూకుతూంటే అందుకొంటారు)

అన. (సర్దుకొని నిల్చుని) అయ్, నేను పిరికి వెధవనట్రా, మొహం పగలగొట్టుకుంటె ధైర్యమూ, లేకపోతే పిరికితనమూనా?

తక్కిన : ఒరేయ్, పిరికిపోతూ వాగక.

అన : అల్లా అంటే నేను మీతో రాను.

బాలు : కాదులే అనపోతూ, నీధైర్యం నాకు తెలుసుగా, దా పోదాం.

అన · అదీ మాట! పదండి. సబ్బాయ్, వెళ్లి వస్తాం.

బాలుడు. సబ్బాయ్. (గాలిలోకి ముద్దు వదుల్తాడు.)

౩

(ఊరివెలుపల స్త్రీల శిబిరం దిక్కు దాటి చిట్టడవి మొదట్లో, ఒక మఱ్ఱిచెట్టుదగ్గరగా, బాలచంద్రా, బాలచంద్రా అని కేకవేస్తూ అనపోతు ప్రవేశం.)

అన అరే. వచ్చేదాకా ఉంటానని కనిపించకుండా పోయాడే! బాలుడూ, బాలిరెడ్డీ, నారాయణా, అరెరె. ఒక్కళ్లూ లేరే. యుద్ధానికి నన్ను తీసికెళ్లకుండా వెళ్లిపోయారే? ఇదేమిటి ఈ చెట్టుమీద ఏదో రాశాడు! (చదువుతూ.)

'అన్నా, అనపోతూ - నిన్ను విడిచి వెళ్తున్నాం. ఈ తప్పు కాయి. నీకు కత్తులూ, కటారీ అలవాటు లేదు. యుద్ధం ఎరగవు. మాతో వద్దామని ఉత్సాహం ఉన్నా, యుద్ధం చెయ్యలేవు. నువ్వు చెప్తే వినవని - అందుచేతనే మిష పెట్టి నిన్ను వెనక్కి పంపించాను. మళ్లీ కలుసుకొందాం. ఈ మఱ్ఱిచెట్టు దాటి నువ్వు కదలి రావద్దు. నామీద ఆన. నమస్కారం.

బాలచంద్రుడు.'

(దిగులుగా) కింద మళ్లీ ఏదో రాశాడే?

నువ్వు పిరికిపందవి కావు. అందుకు వదలి వెళ్లటం లేదు. నీ సాహసం నాకు తెలుసు. నా మాట పాటించు. నామీద ఆన.

బాలచంద్రుడు.'

ఫ్చు! ఎన్నిమాట లంటేనేం! పిరికిపంద ననే వదలివెళ్లాడు. అందరూ ఎప్పుడూ పిరికిపంద ననే అనేవారు. నిజంగాకూడా పిరికిపందనే. ఇంతే. ఒక్కొక్కడి బ్రతుకు ఇంతే. తిండికీ తిరుగుడుకూ స్నేహితుణ్ణిగాని అవసరానికీ, యుద్ధానికీ స్నేహితుణ్ణి కాను. ఛీ వెధవ బ్రతుకు;!(నిట్టూరుస్తూ కూర్చుంటాడు.)

(మాడచి హడావిడిగా అడవిలోంచి ప్రవేశిస్తూ,) అనపోతూ, ఇక్కడ కూర్చున్నావేం? బాలుడెక్కడ? పని ఉంది. తొందరగా చెప్పు.

అన (ఏడుపుస్వరంతో) బాలుడు యుద్ధానికెళ్లాడు. వాళ్లంతా వెళ్లారు. పిరికిపంద నని నన్నిక్కడ వదలి వెళ్లారు. నేను ఈ చెట్టు దాటి వెళ్లకూడదని ఆనకూడా పెట్టాడు.

మాడచి యుద్ధాని కెళ్లటం ఏమిటి? ఇందాక బొంగరా లాడ్తుండేనే. అయ్యయ్యో ఆడవాళ్ల రక్షకని బ్రహ్మనాయుడుగా రిక్కడ నిలిపితే, అది తెలుసుకోకుండా, యుద్ధం అంటూ ఎక్కడికి పరుగెత్తాడు? ఎప్పుడు వెళ్లాడు. నిజమేనా!

అన : నిజమే బొంగరా లాడుతుంటే, బొంగరం కోమటి ఆవిడ కాలుకు గుచ్చుకొని, ఆవిడ తిట్టింది—మగబిడ్డలైతే యుద్ధం చెయ్యాలిగాని, ఇంటికాడ బొంగరాలాడుతూ గడుగ్గాయి తిరుగుళ్లా అని. నిజమే అని ఆవిడకు నమస్కారం పెట్టి, అందరం బయలుదేరాము. పిరికిపంద నని నన్ను వెనక్కి వెళ్లిపొమ్మన్నారు. నేను బయలుదేరుతే మాంచాలకు కబురు చెప్పమని వెనక్కి పంపించాడు. తీరా ఇక్కడికి వస్తే కదలి రావద్దని ఆన పెట్టాడు. మాడచీ, పిరికిపోతునై బతికాను. పిరికిపోతు ననే వెనక్కి తరిమారు. ఎందుకు బతుకూ? ఈ కత్తితో పొడుచుకొని చస్తాను.

మాడచి : ఆగు, ఆగు, అనపోతూ. యుద్ధానికి నువ్వెక్కడికో వెళ్లక్కర్లే. ఇక్కడే నీ దగ్గరకే వచ్చి పడుతూంది.

(22-వ పేజి చూడుడు)

నెరసిన వెంట్రుకల ఔషదము

రంగుపూయనక్కరలేదు. ఆయుర్వేదచికిత్స తెల్లనిరంగును మార్చి శాశ్వతముగా వెంట్రుకలకు నలుపునిచ్చును గుణం కానిచో, డబ్బు వాపసుచేయబడును. తెలుపు కొంచెమైయుండిన రూ 2-8-0 మధ్యరకమై యుండిన రూ 3-8-0 పూర్తిగాయుండిన రూ 5-0-0.

గమనింపు:— ఇది మెదడుకు కంటికి మంచి పోషణ నిచ్చు ఔషధము.

Dinrakshak Aushadhalaya,
No. 214 P. O. Rajdhanavar (Hazaribagh.)

వ్యవసాయము మానవకల్పితమా? ప్రభుత్వప్రేరితమా?

శ్రీ యద్దనపూడి వెంకటరత్నం

సృష్టియొక్క ఉత్పత్తి, స్థితి, లయముల కారణము, ఏ మతసిద్ధాంతములనబట్టి చూచినా జీవికి, జీవినే జీవనాధారముగా కల్పించినట్లు కన్పించకమానదు. మానవులు సాధుమృగములను చంపి తినడము, ఘాతుకమృగములు తృణ, తరు, లతా, గుల్మాదుల నారగించి బ్రతికేవాటిని వేటాడి చంపి తినడం, జలచరములలో పెద్ద చేప, చిఱుచేపలను మ్రింగి జీవించడం, సరీసృపాదులలో కూడ పాము కప్పను మ్రింగడము, బల్లి ఈగలను గుటకవేయడము సాలీడు ఈగలను దోమలను పట్టుకొని భుజించడము ఆబాలగోపాల మెరంగినదే. ఇవి గాక, మన కంటికి కగోచరములగునట్టి చిత్రవిచిత్రములగు ప్రాణికోటిలయకారణములు, మానవుని వూహకు అతీతములగునవి వేనకువేలున్నవి —

ఈ సిద్ధాంతములను బైబిలు, ఖొరాను, జింద వస్తా మొదలగు యితవల సిద్ధాంతములన్నియు సమర్థించుటకూడ కలదు. కాని ఆహార నిద్రా భయ మైధునములు ప్రాణికోటికి అన్నిటికి సర్వసర్వత్రా సమానములే కాని, ధర్మమనేది మానవునియందు నిక్షిప్తము కాబడిన ప్రత్యేక విశిష్టత కావున, తనయందు లీనమైయుండు మానవత్వమును ప్రదర్శించుటకు జీవహింస వర్జనీయమని చెప్పుతూ "అహింసా పరమో ధర్మః" అనే నీతి నొకదానిని ప్రచారములోనికి దెచ్చినారు. ఈ హింసాస్వరూప నిర్ణయముగాని, దీని నిర్వచనముగాని దీని మోతాదు పరిమాణముగాని, యిదమిత్థమని యెక్కడను విపులముగా వివరింపబడినట్లగుపింపదు. పోని అహింసా పరమో ధర్మః అను సిద్ధాంతమును, తూ-చ-తప్పకుండ, పామరప్రజాసముదాయమునందు వ్యాప్తి నొందించి, తదనుగుణ్యముగా వారిని ప్రవర్తింపజేయుటకు తీవ్రప్రయత్నము లేవైనా చేసి, వాటిని ఆచరణలో బెట్టి, ప్రజాసముదాయముయొక్క తత్వములందలి మార్పొదవజేసారా? అదీ కనుపించదు. ఈశ్వరప్రేరితమును పరస్పరహింసాభావ మంతరించలేదు. ఋషిప్రోక్తమగు అహింసా పరమో ధర్మమను ఆర్యోక్తి పూర్తిగా అమలులోనికి రాలేదు. నేటికి ప్రజాసముదాయ కొన్ని సంఘములవారు, తమతమ యిష్టదేవతారాధన సందర్భములలో సాధుమృగములను-అనగా కోళ్లు, గొర్రెలు, మేకలు మొదలగువాటిని బలి యిచ్చుచుండుట కలదు. జీవకారుణ్యదీక్షాపరులు, జంతువులను వధించుట హింసాత్మకమనియు బలియిచ్చు విధానమును మానుమని సత్యాగ్రహ మొనరించుచుండుటకూడ కలదు. కాని, నిరుపేదలగు వ్యవసాయదారుల దుక్కిటెద్లను, తరిపె ఆవుపెయ్యలను ఘాతుకమృగములు బలిగొనకుండ నివారించి, వాటి తత్వమును సాధుత్వములోనికి మార్పొదవింపగల తరుణోపాయమేదియును యింకను కన్పెట్టబడినట్లు కనుపించదు. మానవకోటి తమ జీవితములను పొడుగించుటకు, ఈశ్వరదత్తములగు సహజాహారములేగాని అన్యశరణ్యములేదని తృప్తిపడినంత కాలము, వ్యవసాయము తల యెత్తలేదు. సృష్టియందలి ప్రజాసముదాయము దినదినాభివృద్ధి గాంచసాగినది. అంతవరకు వీ రారగించి జీవితములను గడుప జూచిన జలచర, వనచర, భూచర, ఖేచర సంతతులు క్షీణింపసాగినవి. ఇవి సన్నగిల్లుటకు కేవలము మానవు లొక్కరే కారణభూతులు కారు. వాటిలో వాటికవే జీవనాధారంగా వుండటం ఒకటి, పిల్ల పుట్టగానే తల్లి చనిపోవునవి కొన్ని, దానిగ్రుడ్ల నవే మ్రింగేవి కొన్ని, దానిని పిల్లలను అదే తినేసేవి కొన్ని వున్నవి.

ఇట్టి విచిత్రపరిణామము లన్నిటిని మానవులు విలోకించినారు. పరమేశ్వరుని చైదములకు అడ్డు తగిలే సాధనము లేకపోయినది తమ జీవితములను పొడుగించే అన్యతరజోపాయముల వంకకు, తమ దృష్టులను మరల్పసాగారు. తొలుత ఉద్భిజములవంకకు చూచారు. వాటిలో ఆహారయోగ్యములకువాటి నేరుకొని తినుట మొదలిడినారు. ఆకాలమునాటికే, నేటివరకు మన వాహారయోగ్యములుగా పరిగణించి స్వీకరించుచున్న, తోటకూర, గోంగూర, చుక్కకూర, చెంచలికూర, యిత్యాదులు. వాటికి తోడు దుంపలను త్రవ్వి తీసి తినసాగారంభించినారు. నేటి కంద, పెండలం చామ యిత్యాదులీ కాలపు సాంప్రదాయము నాటివే. వృద్ధియగుచున్న సంఘమునకు యివి కూడ చాలినన్ని లభించుట దుర్లభము కాసాగినది తదాది ఫలవృక్షములవంక కరుమరలి, వాటినుండి ఫలించు ఫలముల నారగించి, క్షుత్పిపాసావిముక్తులు కాసాగిరి. కొంతకాలమునకు యివి కూడ ముదిరెకి ఫలహీనములగుటయో, లేక కాపులేకపోవుటయో తటస్థించి రెడ్డడి సంభవించేది. వీటిమీద ఆధారపడియుండుట కూడ ప్రమాదహేతు వనుకున్నారో యేమిటో. తృణధాన్యాదులవంకకు తమ దృష్టుల నిగుడ్పసాగారు. ఆకాలపు ఫలవృక్షములే నేటి మామిడి, పనస, రేగు, వెలగ, నేరేడు మొదలగునవి. తృణధాన్యాదులు అనగా, నివ్వారి, యవ, గంటి, కొఱ్ఱ, చామ, జొన్న మొదలగునవి తొలుత, మన్నుకుండా వినిత్తకుండా వాటంతటవి పడి మొలిచి ఫలించినవాని నేరి తెచ్చుకొనేవారు. అవికూడ చాలినన్ని లభించేవి కావు. ఈవిధముగు పిరి అన్వేషణాఫలితమే, దైవప్రేరితములగు సహజాహారములుగాక, మానవకల్పితములగు తినుబండారముల ప్రత్యేకతకు ప్రాతిపదికము.

కొంతకాలమునకు మానవ సంఘమునందలి విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వమునకు చేటు వాటిల్లినది. వ్యక్తిగత స్వాతంత్ర్యము మితి మీరినది. ప్రజల మానసకములందు స్వార్థపరత్వము తాండవింపసాగినది. ఆయాచితముగా లభించినదానిని సమిష్టిగ పంచుకొని వినియోగించు విధానమునకు స్వస్తిజెప్పి, యెవరిమట్టుకు వారు, ప్రత్యేక నివాసముల నేర్పరచుకొని, వారికి వారి కుటుంబములకు, వానిమీద ఆధారపడియుండే వారి జీవనాధారమునకు కావలసిన తినుబండారములు, రేపవరంతటు వారే సేకరించుకోవలె ననే చింత తలయెత్తినది. తదాది వ్యవసాయమునకు దోహదము కలిగినది. కాని ప్రభుత్వప్రేరితము గాదు. మానవులు, సాధుమృగములను సంరక్షించుట, తమకు తమ సంఘమునకు, పరిశ్రమకు సహాయకరులగువాటి సంతతి అంతరించకుండుటకు గాని, వాటిపై నిర్హేతుకజాతమాన కరుణాకటాక్షము చేత కాదు. పరమేశ్వరుడైనను, పుట్టినవాటి నన్నిటిని బ్రతికించి వృద్ధి పొందించుటలో అంతరాయములు కల్పించుటనునది, ఆ జాతియొక్క నిర్ణీతపుసంఖ్య మితి మీరకుండ, అదుపులో నుంచుటకై యుండవలెను.

కాబట్టి, మానవుని స్వీయానుభవముపై కన్పెట్టబడిన వ్యవసాయమును తీర్చిదిద్దుకొనుటకు, మానవుడే అర్హుడు కాని, ప్రభుత్వముల ప్రోత్సాహ మంతగా ఉపకారి కాజాలదు. కాని ప్రభుత్వములు చేయవలసిన కర్తవ్యము, చేతోడు వాతోడు. అంతేకాని అదమాయింపు కాదు. కష్టపడి పండించినవానికి, వాని కడెలకు మిగలకుండా, పన్ను, సిస్తు, ఫీజు, డ్యూటీ మొదలగు పేరులతో పీలున్నంతవరకు లంచుకోమని కాదు.

అనపోతు

(6 వ పేజీ తరువాయి)

అన. (సంతోషంతో) నిజమేనా, ఆ, ఎక్కడ! అయితే మాడచీ, మరి నాకు కత్తి తిప్పడం సరిగా రాకపోయినా పర్వాలేదుగా.

మాడచి: ఈష్ రామా. ఇల్లాంటివాడవే ఒక్కడివీ మిగిలావా?

అన ఏమిటి మాడచీ, భయపడి అంటున్నావా?

మాడచి (నిట్టూర్చి) కాదులే. సరే విను. డవాళ్ల మందిరానికి రక్షలేదు. ఈ చిట్టడవిలో నాయకురాలి మనుష్యులు పొంచి ఉండి ఒకళ్లొకళ్లే ఇటు కదలి వస్తున్నారు.

శిబిరం తలుపులు గెడలు వేయించి వచ్చాను. ఆడవాళ్లు జాగ్రత్తలోనే ఉన్నారు. కాని వీళ్ల నిక్కడే అటకాయిస్తే తప్ప దిక్కు లేదు. నువ్వో అర్భకుడివై పోయావు. ఏది గతి అని ఆలోచిస్తున్నాను. పోనీలే, నేను కత్తితో కొంత యుద్ధం చెయ్యగలను. నువ్వుకూడా తోడు నిలూ.

అన: రక్షిద్దాం, మాడచీ. ఇక్కడే నిలిచి యుద్ధం చేద్దాం!

మాడచి. హుష్, మాట్లాడకు. ఎవడో తక్కుతూ తారుతూ వస్తున్నాడు. నేను ఈ చెట్టు చాటున నిల్చుంటాను ఆగు.

అన (గట్టిగా ధైర్యం తెచ్చుకుంటూ) ఎవడురా వాడు? పిరికి పందా! దొంగతనంగా వస్తున్నావ్.

సైనికుడు (హఠాత్తుగా ఎగిరిపడి) హుూష్ నో రత్తావంటే చంపుతా ఇదిగో కత్తి మాశావా? పారిపో ముందు.

అన: ఎవ్వడ్రా, పారిపోయేది. దొంగపోటుగా వచ్చిన నువ్వా, నేనా? నేను కత్తి తీస్తాను, ఆగు.

సైనికుడు (ఖంగారుగా) ఎవరూ ఇదేమిటి పీడది, వదలు.

(మాడచి వెనుకనుంచి సైనికుని రెండు రెక్కలు విరిచి కత్తి బర్రని లాగి అనపోతు ముందర పడేసి)

మాడచి: అనపోతూ అనపోతూ, త్వరగా త్వరగా పొడిచెయ్, పీడిని.

అన (పకపక నవ్వుతూ) భలే, భలే, మాడచీ, భలేపని చేశావ్, పట్టి వెధవని పొడిచెయ్యటం ఎందుకులే, చేతులు కాళ్లు కట్టి పడేస్తానుండు. (అని కండువాతో వాడిని కట్టాడు.)

మాడచి: (రొప్పుతూ కోపంతో) అనపోతూ అందుకే పిరికిపంద అన్నారు నిన్ను జాలి చూస్తావేం పొడిచేయక......

అన (అనుమానంగా) పొడిచెయ్యాలంటావా"

సైని. (ఏడుస్తూ) బాబూ, బాబూ, రక్షించు, నీ జోలికి రాను పోతా, నా పానం కాయి వాటు కాదు.

అన: చేతులు రావటం లేదు మాడచీ.

మాడచి: ఛీ పిరికిపందా, (కోపంతో సైనికుడ్ని పొడిచేస్తుంది.) (సైనికుడు) అమ్మా (అంటూ చచ్చిపోతాడు.)

అన: కళ్లు మూసుకొని (జాలిగా) అబ్బా మాడచీ, పాపం ఎంతబాధపడుతున్నాడో, కత్తిచేయిజారిన వాడిని ఎందుకు పొడిచావ్.

మాడచి: అనపోతూ ఇది యుద్ధం, సాహసానికి జాలి తోడుకాదు. ఇల్లా అయితేనే పిరికి పంద వవుతావు. ఈ కాసేపు జాలి పనికిరాదు. అదుగో మళ్లీ సైనికులు వస్తున్నారు. ఆ కత్తి తీసుకో.

అన. నిజమే మాడచి, నిజమే.

సైని: (సైనికులు ఇద్దరు ప్రవేశిస్తారు) యెవరూ ఒక ఆడదీ ఈ పిరికిపందానా, వీర నాథుడని పంపారు. ఏయ్ అమ్మీ తల కాచుకో (అంటూ కత్తి ఝుడిపిస్తాడు.)

అన: మాడచీ నువ్వు ఆగు, (అనపోతు కత్తితో కలియబడతాడు.)

(కత్తుల చప్పుడు: రెండవసైనికుడు) నువ్వా మాడచివి, ఉహుంహుంహు, హరహర మహాదేవ్.

అన: మాడచీ మాడచీ కత్తి కత్తి, తప్పుకో.

మాడచి: నాకేం పర్వాలే, విడిని చంపుతాను, వాడి విషయం చూడు.

సైని: ఇద్దరిపని పట్టిస్తా నుండండి.

అన: వెధవ మళ్లీ పీడు కిందబడ్డాడు. కాలి కింద తొక్కాకులే. మాడచీ వాడు చచ్చాడా? ఇల్లా రా. పీడిని కట్టి లాక్కుపోదాం. (పరధ్యాన్నంగా కేకలు వేస్తుంటాడు.)

మాడచి: అరెరె. వెనకనుంచి పొడవబోతున్నాడు చూసో. నేను వస్తున్నా. (కదులుతాడు కింద సైనికుడు ఎగిరి అనపోతును గుండెల్లో పొడిచి పారిపోతాడు.)

మాడచి పీడిని చంపేశాను. కదలకు, వాణ్ణి పొడిచేయ్.

అన అబ్బా. మాడచీ గుండెల్లో పొడిచాడు.

మాడచి: అరె. రె. ఎక్కడి జాలి నాయనా. పొడిచేయమంటే వాణ్ణి వదిలేసి నీ ప్రాణాలు కూడా వదిలావు, యుద్ధంలో జాలి ఏమిటోయ్ తండ్రీ. అనపోతూ. అనపోతూ. (అని ఏడుస్తుంది.)

అన: (రొప్పుతూ) పోనీలే మాడచీ. ఇందాక వాడి బాధ చూసి పీడిని చంపలేకపోయాను. అయినా యుద్ధంలో చంపటంకంటే చావటమే ఉత్తమం. (ఎగశ్వాస పీలుస్తూ) మాడచీ అమ్మతో, అన్నతో, స్నేహితులతో అనపోతు పిరికిపంద కాదని చెప్పవ్.

మాడచి: నాయనా ఇంత సాహస ముండీ సాహసానికి పొత్తు లేని, జాలిగల బ్రాహ్మడివై పోయావ్. నువ్వు పిరికి పందవా. శత్రుసైనికు లంతా పారిపోయారు. స్త్రీ శిబిరాన్ని రక్షించావ్ అనపోతూ!

గం: (ప్రవేశిస్తూ) అనపోతూ, ఒరె వెధవా, తిండి ఏడవకుండా ఎక్కడికి పోయావురా. పోనీ ఈ మినపసున్ని పట్టికెళ్లరా.

మాడచి: (ఏడుస్తూ) గంగమ్మా అనపోతు చచ్చిపోయాడు.

గం. (దిగాలుపడి) ఏమిటి! ఎల్లా చచ్చిపోయాడు! (మనిషి దగ్గరకు వచ్చి) అనపోతూ నాయనా!

మాడచి: స్త్రీశిబిర రక్షణకై సైనికులతో యుద్ధం చేస్తూ, క్రిందపడ్డవాడిని జాలి తలచి వదిలాడు. పిరాకుగా వాడు వెనకగా వాడు పొడిచేశాడు గంగమ్మా నీ కొడుకు వీరస్వర్గమందుకొన్నాడు. నువ్వు వీరమాతవయ్యావ్!

గం. హా! వీరస్వర్గం. వీరమాతనా. మాడచీ.

మాడచి ఏడవకు గంగమ్మా. వీరపుత్రుణ్ణి కన్న దానివి.

గం (వైరాగ్య కంఠంతో) ఏడుస్తున్నానా, మాడచీ. ఏడవటం లేదు. ఒక్క విషయం చెప్పనా. అనపోతు తండ్రి యుద్ధంలో ప్రాణం వదిలాడు. ఆనాడు వీరపత్నిని కాలేకపోయాను. ఆయన కోసం అహోరాత్రాలు ఏడ్చాను. ఆ విరక్తిలో ఈ రందరికీ వెర్రిగంగమ్మనూ గయ్యాళిగంగమ్మనూ అయాను. నా కొడుకుకూడా వెళ్లి తేస్తాడేమో నని పిరికిపందను చేస్తూ పెంచుకువచ్చాను. కాని తండ్రి రక్తం తప్పలేదు శిక్ష ఇయ్యలేదు గాని, సాహసాన్ని తుడిచిపెట్టలేక పోయాను. మాడచీ, కన్నకడుపు కాలిపోయిన వీరమాతృత్వం ఎందుకు? వీరస్వర్గం ఎందుకూ? స్త్రీ లోకాన్నంతా యావజ్జీవం కట్టికుడిపే ఈ సాహసాలెందుకు? కర్మ తప్పదు.

మాడచి: గంగమ్మా, నీ కొడుకు మహాత్యాగం చేశాడు. వీరమాతవయి విసుగుతో ఆ త్యాగాన్ని పాడుచేయకు. అమ్మతో, అన్నతో పిరికిపందను కానని చెప్ప మన్నాడు.

గంగ: లేదు మాడచీ పాడు చేయను. నా కొడుకు..... ఇంతటి తల్లినీ పిరికిపందను చెయ్యలేక పోయాను. అదీ మంచికే అయిందిలే. నా ఒక్కడికే కాడు కొడుకు. ఈ త్యాగంతో పల్నాటిసీమే అతన్ని తల్లిగా అంకాన్ని చేర్చుకుంది. మాడచీ, నేను నా కొడుకును పతినీ చేరుకుంటున్నాను. (పొడుచుకుంటుంది.)

మాడచి: అనపోతూ, తల్లి గంగమ్మా, పుట్టుకతో ధన్యులు మీరు! మీ త్యాగాలు తెలుగు వీరగీతాలై వెలుస్తాయి, ఓ అనపోతూ. హా!

(ఆలిండియా రేడియోవారి సౌజన్యంతో)

కాశ్మీర్
అన్నిదగ్గులకు అమోఘమైనది
గిరిజా & కో., రాజమండ్రి